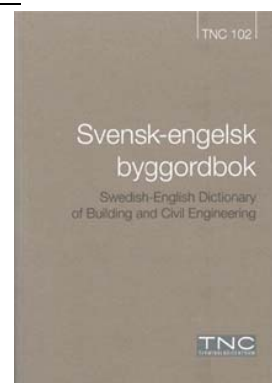

Ny ordlista: TNC 102 Svensk-engelsk byggordbok

TNC och Svensk byggtjänst publicerar nu TNC 102 *Svensk-engelsk byggordbok*, ännu en ordlista i en lång serie av byggrelaterade ordböcker som TNC har gett ut. TNC 102 är en revidering av TNC 91 som gavs ut 1990, men den är väsentligt utökad. Den innehåller termer inom områden som i den tidigare utgåvan inte var representerade alls eller endast i mindre utsträckning, till exempel miljö- och energiteknik, mäklari, fastighetsförvaltning, juridik och ekonomi. I stället för definitioner ges hänvisningar till bland annat standarder, rapporter, lagar eller andra TNC-ordlistor där definitioner eller annan information om begreppen står att finna. Ordlistan består av cirka 20 000 uppslagsposter och har också ett engelsk-svenskt register. Målgruppen är alla som skriver byggrelaterade texter på engelska om i huvudsak svenska förhållanden eller som översätter sådana texter från svenska till engelska. För alla dessa är ordlistan ett omfattande referensverk som snabbt ger en överblick över byggnads- och anläggningsområdets terminologi. Priset är 690 kr. Ordlistan kan beställas direkt från Svensk Byggtjänst [[LÄNK](#)].

Seminarier för EUs översättare och terminologer

Under fyra dagar i början av april 2008 höll Anna-Lena Bucher och Henrik Nilsson från TNC sex seminarier för översättare och terminologer i Bryssel och Luxemburg. Beställare var Europeiska kommissionen men det fanns deltagare också från andra EU-institutioner. Alla de 23 officiella EU-språken var representerade bland de 300 deltagarna. Seminarierna hölls på engelska, men exemplen var hämtade från alla EU-språken.

Under seminariedagarna uppstod flera intressanta diskussioner om bland annat nya termer för EU-specifika begrepp som man inom varje språk varit tvungen att skapa. Det begrepp som på svenska uttrycks med termen *nationella kuvert* (ett särskilt ekonomiskt bidrag som medlemsländerna kan få från EU) hade getts olika benämningar på andra språk. På flera språk hade man i likhet med svenskan använt metaforen "kuvert" (bland annat på franska, nederländska, polska, portugisiska och rumänska), på andra språk stod uttrycket snarare för något mer övergripande som *dotaciones* (spanska: "anslag") och *biudžetus* (litauiska: "budget"). Danskarna hade valt det tydligare *rammebeløb*, men finnarna var nog allra tydligast med uttrycket *jäsenvaltiokohtaisilla määrärahoilla* som motsvarar "medlemsstatsspecifikt anslag".

Vid kursernas utvärdering framkom att flera ansåg att liknande seminarier borde hållas för de som författar källtexterna. Om dessa skribenter har en högre terminologisk medvetenhet och en konsekvent tillämpning av terminologi i texterna så underlättas översättarnas arbete väsentligt. Och de översatta texterna får därmed en högre kvalitet och ger bättre förståelse.

Pensionsordlista på remiss

På uppdrag av Försäkringskassan har TNC ingått i en arbetsgrupp som reviderat *Pensionsorden*, som i sin första version utkom 2001. Ordlistan reder ut ålderspensionens begrepp, och behovet av revidering är föranlett av ett en del förändringar skett och att en del nya begrepp tillkommit. Ordlistan är ute på en omfattande remiss till mitten av maj.

"Värna språken" – lagförslag på remiss

Den enmansutredning som tillsattes av regeringen den 8 februari 2007 för att utarbeta ett förslag till en språklag har genomförts av Bengt-Åke Nilsson samt ett antal experter. Betänkandet *Värna språken – förslag till språklag* (SOU 2008:26) presenterades den 18 mars och är nu ute på remiss till den 30 juni.

Lagförslaget har sin upprinnelse i betänkandet *Mål i mun* från 2002, som resulterade i propositionen *Bästa språket – en samlad svensk språkpolitik*. Propositionen föreslog fyra mål för den svenska språkpolitiken: 1) Svenska språket ska vara huvudspråk i Sverige. 2) Svenskan ska vara ett komplett och samhällsbärande språk. 3) Den offentliga svenskan ska vara vårdad, enkel och begriplig. 4) Alla ska ha rätt till språk: att utveckla och tillägna sig svenska språket, att utveckla och bruka det egna modersmålet och nationella minoritetsspråket och att få möjlighet att lära sig främmande språk.

Den 7 december 2005 beslöt riksdagen att anta de språkpolitiska mål som lades fram i *Bästa språket*. Och nu har alltså även förslaget om en språklag fått sin behandling. I *Värna språken* framgår det att syftet med lagen främst är att värna svenskan och den språkliga mångfalden i Sverige liksom den enskildes tillgång till språk.

Lagförslaget innehåller 16 paragrafer och paragraf 12 lyder: "Myndigheter har ett särskilt ansvar för att svensk terminologi inom deras olika fackområden finns tillgänglig, används och utvecklas." Utredningen menar att det ligger i sakens natur att ansvaret för att utveckla svensk terminologi och hålla den tillgänglig främst kommer att ligga på centrala myndighetsfunktioner inom respektive samhällssektor. Likaså anser man att det är naturligt att detta sker i nära samarbete med Terminologicentrum TNC. Det är ett förslag helt i linje med det förslag om terminologisamordnare på myndigheter och företag som TNC talat om i olika sammanhang under de senaste åren.

FIT, Fédération Internationale des Traducteurs

FIT, den internationella översättningssammanslutningen, har proklamerat att 2008 års internationella översättningsdag, Hieronymous-dagen 30 september, ska tillägnas terminologi: "Terminology. Words that matter". Argumenten för varför FIT valt terminologi som tema är bland annat att alla

som yrkesmässigt arbetar med språk också inser terminologins betydelse i fackspråkliga och andra texter. Alla ord i en text är viktiga men termerna är avgörande för att information ska kunna överföras, tolkas eller översättas entydigt, klart och redigt. Genom att välja terminologi som tema för 2008 års översättningsdag vill man sätta ljuset på terminologens yrke och arbete "a profession that is still overlooked and yet indispensable". Hela pressmeddelande på engelska finns [här](#).

TNC kommer att ansluta till FITs tema för 2008 genom att anordna ett seminarium den 26 september på temat terminologi och översättning. Ingemar Strandvik, språklig samordnare för de svenska översättarna vid kommissionen i Bryssel, kommer då bland annat att berätta om hur han verkar för att få översättare och källtextförfattare att hantera terminologin i texterna på ett effektivt och medvetet vis i syfte att höja kvaliteten på texterna. Mer information om seminariet kommer senare men intresseanmälningar kan göras redan nu till tnc@tnc.se, Skriv "Intresseanmälan, seminarium" i ärenderaden.

Konferens om "Gemensamt språk för vård och omsorg i morgondagens informationssystem"

I april arrangerades en konferens i Lund som hade fokus på implementeringen av Snomed CT i hälso- och sjukvårdens informationssystem. Vid konferensen berättade både svenska och danska föredragshållare om olika arbeten som man i de båda länderna bedriver med utgångspunkt i detta gigantiska begrepps- och klassifikationssystem. För Sveriges del är det främst Socialstyrelsen som håller i de olika delprojekt som med ett gemensamt namn numera kallas "Nationellt fackspråk för vård och omsorg" (tidigare hette projektet "Snomed CT").

[Här](#) kan man läsa mer om detta projekt och om konferensen.

Språkrådsdagen

Den 8 maj anordnades Språkrådsdagen av Språkrådet. Inledningsvis gav Språkrådets chef, Olle Josephson, en uttolkning av de fyra språkpolitiska mål (se ovan under rubriken *Värna språken*) som riksdagen antagit. Därefter följde ett föredrag om textförenkling av Jan Svensson, professor vid Lunds universitet. Han poängterade att ett till synes enkelt språk inte alltid ökar förståelsen hos en text. Björn Melander, professor vid Uppsala universitet, menade i sitt föredrag att den domänförlust som svenska språket gör inom näringslivet och i forskarvärlden också kan innebära en maktförlust. Jana Holsanova, docent i kognitionsvetenskap vid Lunds universitet, har i sin forskning sett att textintegrerad grafik ger ett jämnt läsflöde. Bilder och diagram som har placerats utanför texten kan göra att läsaren fokuserar endast på bilderna och inte läser själva texten. Dialekterna i Sverige har blivit mer folkära och dialektbruket breder ut sig, men samtidigt har den lokala vokabulären utarmats. Detta kunde Margareta

Svahn, forskningschef på dialektavdelningen vid Institutet för språk och folkminnen, berätta.

Erik Wellanders pris delades ut till Jan Einarsson för den språkforskning med genusaspekt som han har bedrivit i grundskolan. Klarspråkskristallen gick till Försäkringskassan för klara och tydliga skriftliga beslut till allmänheten där det goda samarbetet mellan jurister och språkkonsulter lyftes fram.

Mer information finns [här](#).

Konferensen spelades in och visades i sin helhet den 13 maj i SVT 2.

För att se konferensen i SVT24s arkiv: [[LÄNK](#)]

Kommande konferenser, seminarier och kurser

Öppen kurs: "Red ut begreppen!"

TNC anordnar en ny öppen grundkurs i terminologi den 2 juni. Kursen följer faserna i ett terminologiprojekt – från problemanalys till definitionsskrivande. Teori varvas med övningar och diskussioner. Följande moment kommer att beröras:

- Terminologi i samhället, allmänspråk och fackspråk
- Terminologiläran och den semiotiska triangeln
- Begreppsanalys från grunden – den standardiserade metoden
- Begreppsdiagram och definitioner
- Skillnader mellan termer och allmänord
- Skillnader mellan terminologiska ordböcker och "vanliga" (lexikografiska) ordböcker

Kursen hålls på TNC, Västra vägen 7 B i Solna.

Mer information om kursen och anmälningsblankett finns [här](#).

TOTh 2008 – Terminologie et ontologie, 5–6 juni 2008

För några år sedan ordnade TNC tillsammans med Nordterm och den europeiska terminologiföreningen EAFT ett seminarium i Vasa om ontologi och terminologi. En av de inbjudna talarna var Christophe Roche från Université de Savoie. Han har efter detta startat en egen konferensserie på detta tema, TOTh, och i år anordnas konferensen i Annecy, Frankrike. Under konferensen behandlas både teoretiska och praktiska aspekter av ontologi och terminologi. Medarrangör är Société française de terminologie. Mer information finns [här](#).

Termfrågor

Som abonnent i Terminologiframjandet förköper man tid som kan användas till exempelvis TNCs termtjänst. Under rubriken *Termfrågor* redovisar vi några av de frågor och svar som kommit till termtjänsten den senaste tiden. Har du kommentarer eller tillägg till svaren får du gärna höra av dig. Om du vill veta mer om hur man blir abonnent kan du läsa [här](#).

Fråga: Vad tycker ni att man bör kalla "post-it-lappar", ni vet sådana där små, oftast gula och självhäftande? Jag skriver om användningen av sådana och vill dels inte göra reklam för varumärket i onödan, dels hellre använda ett svenskt ord. Nästa steg blir dock att skriva om det på engelska, och då är frågan hur man ska göra. Min första spontana tanke var att man kunde använda benämningen *häftlapp*. Då tar man fasta på lappens vidhäftningsförmåga. Ett förslag från en kollega är *notislapp*. Då är det en annan aspekt man lyfter fram. Har ni funderat på någon benämning?

Svar: Vi kan inte se att det finns någon så att säga etablerad term för de här lapparna. Men efter lite efterforskningar och funderingar föreslår vi *självhäftande lapp* eller ännu hellre *häftlapp* – som ju du också föreslår. I katalogen, där vi beställer sådana här lappar för vårt eget bruk, kallas de som inte är "post-it-lappar" för just "självhäftande komihåg-lappar". *Notislapp* ger ju många träffar på Google, men det är ju möjligt att man kallar såna där andra små lappar utan klister på för notislapp också, vilket gör det uttrycket mindre lämpligt.

Fråga: Heter det att man "stänger ner en reaktor"? En del hävdar att "ner" är en onödig anglicism.

Svar: Vår rundfrågning bland några data- och kärnenergiexperter bekräftar att det finns en liten nyansskillnad mellan att stänga, stänga av och stänga ner något. "Stänga ner" är en process som måste gå i flera steg. Det är inget omedelbart förfarande som att trycka på en knapp eller vrida om en nyckel. Med andra ord stänger man inte av en reaktor, eller någon annan stor anläggning inom processindustrin, på samma sätt som man stänger av en tv eller en bilmotor. Ett annat sammanhang där man använder "stänga ner" är inom datateknikens värld, då man till exempel kan stänga ner en server. Om man slår av huvudströmbrytaren så att hela nätverket slocknar direkt så har man "stängt av". När man stänger ner bör man se till att filer sparas, att folk kan logga ut och så vidare. Så visst finns det en betydelseskillnad mellan de här partikelverben och det enkla verbet "stänga".

Fråga: Jag behöver en definition på begreppet fristående i sammanhanget 'hus ska uppföras fristående'. Har definitionen ändrats sedan *Plan- och byggtermer 1989* (TNC 89)?

Svar: Först och främst vill vi rätta oss. Vår byggexpert kan nämligen berätta att *fristående hus* faktiskt var ett olyckligt uttryck i TNC 89 eftersom begreppet hus är så vitt. I den följande utgåvan av *Plan- och byggtermer* (TNC 95), som kom 1994, är facktermen i stället *fristående småhus* och definitionen lyder 'småhus som inte är sammanbyggt med hus på grannfastighet'.

Fråga: En av mina studenter har skrivit en rapport om adulta stamceller. Där används ordet *sickle cell anemi* särskrivet som på engelska. Jag antar att termen är densamma på svenska, men vad rekommenderar ni, *sicklecellanemi*, *sickle cellanemi* eller *sickle cell-anemi*?

Svar: Det heter *sicklecellsanemi* på svenska.

Fråga: Jag skulle behöva hjälp med att hitta en benämning för en detalj på en biopsinål. Delen kallas på engelska för *marrow acquisition cradle* och är den insats på nålen där benmärgsprovet kvarhålls.

Svar: I en svensk bruksanvisning som en återförsäljare har skrivit, kallas den delen på nålen *slev*. Det ser ut att vara en avlång, halvcylinderformad detalj, som en vagg eller en trubbig slev. Kan det passa tro?

Fråga: Finns det formella krav på en namnteckning? Kan en "smiley" vara en namnteckning?

Svar: Vi kan inte hitta några formella krav på en namnteckning i Svensk författningssamling. Men enligt flera källor är en namnteckning en persons egenhändigt skrivna namn på det för honom/henne typiska sättet. I boken *Tolv begrepp inom de estetiska vetenskaperna* (2000) står att läsa att en "smiley" (som för övrigt på svenska hellre bör kallas *smilis*) är en symbol och alltså ingen namnteckning, det vill säga ett egenhändigt skrivet namn.

Bok- och lästips

Fastighetslexikon 2008 (Johansson, B. m.fl.)

Fastighetslexikon 2008 innehåller cirka 1 800 termer från fastighetsbranschen med definitioner och kommentarer. Dessutom ingår ett antal illustrationer.

Föreningen för förvaltningsinformation: Stockholm; 2008. Boken kan beställas [här](#).

Berg för byggande : om bergmaterialindustrin (2. uppl.)

Bergmaterial innefattar krossat berg, naturgrus och återvunnet material. När bergmaterial används för byggen och anläggningar av olika slag benämns det ofta ballast. Förutom att skildra produktionen i "kronologisk" ordning innehåller den här boken också en ordlista där 38 begrepp förklaras.

Stockholm: Sveriges bergmaterialindustri : Balkong förl. (distr.), 2007.

Modern approaches to terminological theories and applications : [15th European symposium on language for special purposes, held at the University of Bergamo on 29 August – 2 September 2005] (Picht, Heribert, ed.)

Konferenshandlingarna från 15:e LSP-symposiet 2005 är disponerade efter fyra underrubriker: 1) Approaches to terminological theories; 2) Terms in discourse; 3) Knowledge elicitation, ordering and management; 4) Term extraction and terminographical work. Under den första underrubriken finns ett av de mer omfattande bidragen, Laurén och Pichts "Approaches to terminological theories: a comparative study of the state of the art".

Bern: Peter Lang, 2006.

Riksdagens ordlista : vanliga termer i riksdagens arbete och EU-samarbetet i översättning till engelska, franska och tyska (Ny, revid. uppl.)

Riksdagens ordlista utgavs första gången 1992, den andra utgåvan kom 2004, och den tredje nu 2008. Termernas antal är cirka 1 200.

Stockholm: Riksdagens informationsenhet, 2008.

Terminology and lexicology in Middle-Europe

Detta är ett samlingsverk med uppsatser av åtta olika baltiska och ungerska språkforskare, mest på engelska men även på litauiska, tyska och ungerska. Mest översiktliga är de inledande bidragen "The research of Hungarian for Specific Purposes (HSP) since the change of regime: achievements and challenges" (av Géza Balázs), samt "Hungarian terminology today" (av Ágota Fóris).

Szombathely: Berzsényi College, department of applied linguistics, department of Uralic (Finno-Ugric) studies, 2007.

Vilda växter : blomsterordlista på fjorton språk (Micaux, W.)

Wandrille Micaux är en fransman bosatt i Sverige sedan 30 år. Han har verkat som lärare i franska men har också stor kärlek till växter och natur och har samlat floror på olika språk. Hans egen bok är avsedd som en hyllning till Linné jubileumsåret 2007. Utgångspunkten har varit att få med de vanligaste växterna i den svenska naturen (cirka 300) och de mest kända motsvarigheterna på andra språk. Författaren påpekar själv i förordet att det ibland saknas namn i vissa språk, i synnerhet i spanskan och portugisiskan. Boken är visserligen ingen flora utan en ordlista, men författaren har ändå tagit med korta beskrivningar av växterna. Register för varje språk avslutar.

Stockholm: Norstedts akademiska förl., 2007.

TNC-aktuellt

Ansvarig utgivare: Anna-Lena Bucher
Redaktion: Anna-Lena Bucher, Åsa Holmér, Henrik Nilsson

Förlag: AB Terminologicentrum TNC
Adress: Västra vägen 7 B, 169 61 Solna
Tel.: 08-446 66 00
Fax: 08-446 66 29
E-post: tnc@tnc.se
Org nr: 556562-8491
ISSN: 0039-8438
TNC-aktuellt utkommer med 2-4 nr/år

Vill du inte ha nyhetsbrevet i fortsättningen, svara då på det här brevet med "Inte TNC-aktuellt längre" i ärenderaden.